

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Főter. Ide vagy a főmunkatárs ezimére intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadjunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyedévre 2 korona

Tanítónak egész évre 4 kor
fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Pokorágyi-utca
1. szám a a könyvnyomdában
— Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetés, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petisors térfogata 12 fillér.
Bélyegdíj minden beiktatás után 60 fillér.

Nyilttér

Egy sor 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — **Hirdetést** csak a kiadóhivatal vesz fel.

Nyelvében él a magyar!

Ha van nemzet, melyet nyelve tesz azzá a mi, akkor az a magyar nemzet. A magyar faj messze Ázsiából került e haza szent földjére és fajrokonok és testvérek segítségével nélkül alapított hazát és nemzetet. Megtartotta magyar faju jellegét, dacára annak, hogy köröskörül teljesen elűtő, idegen nyelvű és faju nemzetek laktak, dacára annak, hogy folyton vad ellenségek veték őt körül, kik ki akarták irtani a föld színéről, bele akarták olvasztani saját nemzetiségükbe. Megpróbálták édes anyanyelvünket eltörölni tüzzel, vassal, morális kényszerrel, udvari rendekkel, szép asszony mézes-mázos szavaival: voltak időszakok, mikor már siker kezdte koronázni elleneink nyílt — vagy orvtámadásait, de az igaz magyar szív mindig megérezte azt, hogyha magyar nyelve elvész, akkor utána vész az alkotmány, utána az államiság, utána a haza. És lerántották a gyász leplet, mely ránk volt borítva, elmúlt a káprázat, a szem világosabban kezdett látni, az agy gondolkodni, a szív működni és újra kezdett a nép magyarul beszélni, a költő magyarul énekelni s így folytonosan harczolva nyelvünkért elértük az ezredik évet.

És most, a mikor már azt hisszük, hogy ezer évi harez után, ha egyebet nem, de kivittük azt, hogy nyelvében él a magyar s e nyelvet feltétlenül tiszteli és elismeri minden e hazában élő lélek, egy különös jelenséget látunk támadni. Itt bent a hazában vannak egyes társadalmi rétegek, melyek nyíltan merészelnék szembe állani a magyar állam jogával, a magyar törvényvel, egyszerűen negligálva nyelvünket, idegen szót, idegen nyelvet akarnak beemlépíteni, sőt követelőleg kezdenek fellépni,

hogy mi magyarok ismerjük el az idegen nyelv jogosultságát hazánkban.

Vajjon nem létezik-e már magyar társadalom, hogy ezt így tovább tűrjük?!

Majd itt, majd amott az országban támad egy istentelen próféta, ki templomban a szószékéről, iskolában a katedréről, nyilvános gyűlések alkalmával a legarczátlanabb módon szószékéről nyelvünk ellen; törvényszékeknel, bíróságoknál kihallgatások alkalmával nyíltan bevallják, hogy ők igenis tudnak magyarul, de elvők, hogy nem beszélnek magyar nyelven és a törvényszék elnöke kénytelen tolmácsot hozatni, hogy egy leendő fegyenczet kihallgathasson és megérthesse, hogy az idegen nyelven mit beszél?

Sőt mi több, magyar hatóságaink saját hadseregünktől idegen nyelvű iratokat kapnak és megkivánják hazafias magyar hivatalnokainktól, hogy ők okvetlen megértsék az idegen nyelvet s talán még idegen nyelven válaszoljanak is reá.

Te magyar társadalom és te nem látsz, te nem emeled fel tiltakozó szavadat e páratlan orvtámadások ellen? Talán ismét gyászfátyolt kezdenek borítani szemedre a XX-ik század és ezredéves ünneped előestéjén?

Már e század elején, 1830-ban hoztak egy böles törvényt, melynek VIII-ik cikke kimondja, hogy az országban lévő valamennyi katonai parancsnokság magyarul tartozik levelezni.

Avagy nem ösmeri-e saját hadseregünk az ország törvényét, vagy ösmeri azt és nyíltan ellene mer szegülni? Mivé lesz akkor a társadalmi rend ha egyes kasztok, egyes körök törvényeinket magokra nézve kötelezőnek el nem ismerik?

1840-ben hozatott egy törvényezikk a VI-ik, melynek címe: „A magyar nyelvről.“ Mily szépen hangzanak annak bevezető sorai: Ó felsége

atyai szívének hiv magyarjaihoz viseltető jósága azon újabb dicső példáit, melyeket a nemzeti nyelv gyarapítása eszközlése végett a jelen országgyűlés alatt is adott, a karok és rendek mélyen tisztelik. És ezután következnek sorban a pontok, hogy az országos felirások Ó felségéhez magyarul történjenek, a törvényhatóságok egyedül magyar nyelven szerkesszék felirásaikat, az egyházi hatóságok egyedül magyarul levelezzenek, a gyülekezethez a szentbeszédnek magyar nyelven tartassanak; minden vallásbeli különbség nélkül plébánosoknak, egyházi szónokoknak, káplánoknak és segédeknek olyanok alkalmazásának, kik a magyar nyelvet tudják, a magyar nyelvnek tudása a katonai véghelyeken is gyarapíttassék, s a magyar közéletnek kormányai a magyarországi törvényhatóságokkal magyar nyelven levelezzenek.

Felséges uram és királyom! A te atyai szíved hű magyarjaid iránt ma sem változott meg, de igenis alattvalóid hűsége a magyar haza iránt megváltozott, mert igen sokan vannak, kik a szentesített törvényeket nem tisztelik és annak ellene szegülnék. A te parancsod, a te akaratod, szent legyen minden honpolgár előtt. Oh nézz körül e házban, Szent-István koronájának van még fénye, mely beragyog a sötétség minden zugába, királyi pálelád felségével sujts le mindent, a ki ellene szegül az elődeid által szentesített törvényeknek!

És te magyar társadalom ébredj és zudítsd haragodat mindazokra, a kik buta göggel, hitvány rosszakarattal, szemérmetlen tudatlansággal nem akarják elismerni azt, hogy e hazában egyedüli jogos és törvényes nyelv a magyar!

Igen, a magyar társadalom becsülete forog itt kérdésben. Ne ámitsuk magunkat, ne higgyünk azoknak, kik azt mondják, hogy sovíniszták va-

T Á R C Z A.

A mélységből.

(Levél.)

— Egy be nem váltott ígélet apropójából. —

Mikor bucsuztam, mondtam önnek,
Hogy visszatérek ujjolag.
De ám napok napokra jöttek . . .
— Igéretem csak szó maradt.
Az élet harcza küzdelemre,
Á jobb jövő dologra hajt,
A czél felé török — remegve,
Hogy ön lesz munkám díja majd.

Denikve nem mehettem önhöz
S még jó sokáig nem megyek.
Az élethajza messze üldöz,
Út a gond, vág a tergeteg.
Illatba dus, pompás virágot
Nem termel a silány avar:
Önért jólétre, fényre vágyok . . .
S nem térhetek meg egy hamar.

Igaz, hogy el tudnánk mi élni
Egy kis falun, szegényesen.
Ha én azt el tudnám beszélni
Gyarló ajakkal édesem!?
Hogy lenne házunk, gazdaságunk,
Búzánk, borunk s szívünkbe esend.
Egész külön boldog világunk.
Hol a menny üdve lakna bent

De önnek város, vigalom kell,
Sétálni aszfalton szokott.
Ki parketten s bálókba nő fel
Hogy szokná meg a pázsitot?!
Biborszin, bársony fotólyében
Léha, gigerli-nép fitog.
Parókia a faluvégen
S ripsz-garnitúra!? — Ah fi-donc!

Szegény ha volna, idehoznám
Erdők szívébe, falura.
Szalonkabátom kiporoznám,
Megesküdnék s lennék ura.

De ön jómódu s jól nevelt lány,
Ilyenre kérem sem lehet.
Előbb hát győzni kell a pályán . . .
Addig nem is remélhetek.

Szívem szerelme isten-asszonyt
Érdemlene, nem földi lányt.
Elé mégis nagy gátakat vont
A léha, külszínes világ.
E gát a birtok, ámde szétől,
Ha nekem is lesz birtokom:
Addig csak távol messzeségből
Szerethetem, imádhatom.

Én a mélységből a magasba
Önhöz szeretnék szállani.
Ön — ne tagadja — vágyakozva
Hozzám akar hanyatlani.
Kár volna tenni, ezélt nem érne.
— Repülök majd én, mint a sas,
Mig mel'ó nem leszek kezére . . .
Erőnek, szívnek nines magas.

Fent a magasba' várni, tűrni,
Epedni vajjon tudnak-e?
Vágyait le tudná-e gyűrni
Karom mig a bajt gyűri le.
Nem fogy ki ám az ifjúságból.
Nehány évtől csak nem remeg?
Ha férjhe' megy csak ugy szokásból
A boldogsága bánja meg.

Szomjtól gyötörve várakozni,
S epedni hosszan, végtelen
Lángokban égve vágyakozni:
Fájdalmas, kinos gyötorem.
Mégis sokan e gyötoremre
Kérk a drága ideált,
Lemondó, néma türelemre
Várasra intik a leányt.

Ha hallgatnám szavát szívemnek,
Nekem is így kén' szólanom.
De mégis, — ezt én nem teszem meg,
Önt, kéri erre nines jogom.
Hiszen ki biztosítva engem
Arról, hogy győzelmet veszek,
Hogy el nem ernyed majd a lelkem,
S el nem sorvadnak e kezek!?

Ah, én csak arról biztosítom,
Hogy szívem önhöz hű marad,
Szentelt hevét mindegyre szítom,
Mig lesz belőle egy darab.
Arról, hogy munkám' s életemnek
Aldott, egyetlen ezéja ön,
Hogy nem szabad lázas kezeimnek
Nyugodni, majd csak a tetőn.

Mondhatná lelkem tüszavára,
Hogy máskor is beszéltem így,
S a tér — időnek távolába
Feledtem ugy, feledtem így.
Pardon — kisasszony — közbeváogok,
Hallgasson kissé engemet!
Felások egy letűnt világot,
Vádjára ott lesz teletet.

Szerettem! Ugy van. (És a lelkem
Hívéhez mindig hű maradt.)
— De hiszen egész életemben
Paskolt a vész, az áradat,
A szivtelen néprengetégen
Ha egy szív sajnált, biztatott,
Csoda-e hát ha megszerettem,
Ha hozzá hálás, hű vagyok.

Á hogy bejöttem a világba
Protektorom lett a nyomor.
Nyomott a szükség, inség járma
Vérem s könyem hullt annyiszor
A jóléért emészto vágyban
Napokká tettem éjeket . . .
Eszmélkedni s tanulni vágytam . . .
— S azóta — jobban szenvedek.

Csak hangot tudnék annak adni,
Mily' kin szegénynek a tudás.
Éhezni, fájni és kutatni
Eszmék után, — ah rosz szokás.
Butáknak dolyfét föl se venni.
Mikor szívünk majd megszakad.
Mint egy Cézár, büszkének lenni
S görnyedni a kenyér miatt.

Tizenhét évig éltem én így,
De ah, mint más, ez is letelt,
Ám életsorsom czéda s irigy
Rám ismét lánczokat csevert.

gyunk, mert a magyar tanul és tud is idegen nyelveket, a külföld irodalmát minden művelt magyar ismeri és nagyra becsüli, de nekünk jogunk és kötelességünk itt e hazában az állam hivatalos nyelvén beszélni, levelezni és összes hatóságainknak kötelessége visszautasítani minden olyan íratot, mely nem magyar nyelven, vagy legalább nem magyar nyelven is lesz hozzá beküldve.

Anglia-, Német-, Francia- vagy Oroszország hatóságai pillanatig sem gondolkodnak azon, hogy idegen nyelvű iratokat visszautasítsanak-e, és őket senki sem vádolja sovinizmussal, de a magyar, ha jogát követeli, akkor sovinstá lesz.

Nem úgy magyar társadalom! Te még szabad vagy, téged még le nem nyűgözött a hízog szolgaság, a gyáva meghunyászkodás, követeld emelt fővel és hangosan nyelvedet, tanító és paptól, katonától és polgártól, kereskedőtől, iparostól és hivatalnokaidtól, mert különben még egy ezredév után már nem létezik. — ha nem nyelvében él — a magyar! *Dr. Székely Albert.*

A pánszlávizmus ellen. A nagy-szebeni oláh gyűlésen tudvalevőleg Botto Gyula, nagyrőcei ügyvéd is részt vett, megyénk pánszlávainak képviselőiben. Ezt az eljárást Nagy-Rőcze város hazafias előljárósága és tanácsa egy a fővárosi lapokban is közölt tanácsközgyűlési határozatban érdeme szerint megbélyegezte. Ehhez a határozathoz szól hozzá Jolsva városának a következő, lapunkhoz beküldött határozata, mely díszes tanubizonyítást tesz arról, hogy Jolsva város hazafias kormányzata és lakossága a legelősebben elítéli az új pánszláv apostol diételen működését.

Tekintetes Szerkesztő ur!
Van szerencsém tisztelettel felkérni, hogy alábbi közleményemet becses lapjában közzétegyék sziveskedjék.

Városunk tanácsa, hazafias polgársága és közönsége méltó megbotránkozással olvasván több hírlapban Nagy-Rőcze város tanácsának 121/893. sz. határozatát, melyben Botto ügyvéd Nagy-Rőczén idegennek s Jolsváról oda telepedettnek mondatik, engem megbízott, miszerint hírlapok útján kijelentsem, hogy Nagy-Rőcze város t. tanácsának ezen állítása téves. Botto Jolsván nem született, jolsvai illetőségű soha sem volt és Jolsván — írol csak mint tanuló iskolai szünetidő alatt tartózkodott — soha sem működött. Jolsva nem szülhetett s nem nevelhetett haza- és magyar nemzetellenes egyént, mert itt haza s államiságunk ellenes izgatásoknak nemcsak hogy talaja, de gyökere sem volt soha és jelenben sincs.

Botto Nagy-Rőczén kezdte meg működését, mint az ottani volt tót gymnasium tanára, s ott illetőséget nyervén, folytatja is működését.

A Nagy-Szebenben tartott magyar haza- és nemzetellenes gyűlésen való részvételén mi is, mint szomszéd város megbotránkoztunk és azt őszintén sajnáljuk, de azt meg nem engedjük, hogy sáros hittel valaki hozzánk dörgölődjön, minket is bepiszkolni s városunk eddigi széplétlen jó hírnevét esorbat ejteni akarjon. — Mossa kiki a maga szennyesét és seperjen mindenki a maga háza előtt!

Kelt Jolsván, 1893. évi augusztus 7-én tartott tanács- és képviselőtestületi értekezlet határozatából

alázatos szolgálja
Bazilidesz Gusztáv,
polgármester.*

A tudás szonja füze eddig,
Most már az élet szonja bánt,
S az élet ön. Szomjam növekszik,
Növekszik áradat gyanánt.

Eszmének élni a nyomorban
Nagy kin, — de az enyém nagyobb,
A hívős, fényes nagy magasban
Imádni büszke esillagot.
Elérhetetlenért epedni
S örvöngni, mint a lázbeteg.
Szomjazni, égni és szeretni
— Eunnél nagyobb kin nem lehet.

Ha majd átkos sorsom verését
Idővel megszüntethetem:
Mit ad ezért a szenvedésért?
A lelke, teste kell nekem.
A testét — minden porozikával —
Lelkének szárnyalásait
Mind egytől-egyig adja által
Legyőzni szívem vágyait.

De ah, míg lelkem összes álma
Ön, mint ezélpont körül forog;
E tündő ábrándozásba
A bölésészet reám morog:
— Kihül a vágy, e csalfa jelmez,
„Állat vagy” — ennyi az egész,
Az állat bennem a szerelmes,
A faj jövője, — szól az ész.

Kihül a vágy, ha el van érve
A mért küzdöttél évekig
A megszokás langyos vizébe
Befulnak lángod, élveid.
A bölés, a nagy bölés*) erre oktat:
Ember ne ámitd el magad!
Kéjébe a szerelmi esóknak,
Nem szived, a fajod ragad.

Ez mind igaz lehet. De percze
Hallgatni önnek hangjait,
Ölelni s nézni a szemébe,
Csókolni bársonyjakait:
Ez lesz sebemnek balzsam írja,
Szívemnek gyógyító dala.

*) Schopenhauer.

Mikor én a Tompa legátusa voltam.

A fenti ezim alatt laptársunk a „Sárospataki Lapok” Radácsi Györgynek a sárospataki ev. ref. főiskola jeles tanárának egy nagyrőcei reminiscenciáját közli. A cikket megyénk társadalmának mennél szélesebb rétegeiben való megismertetése végett a következőkben adjuk:

Minden pataki diák rajongott Tompáért az én időmben, főképp ha még az önképző társaságnak is tagja volt. Mintha mindannyiunk esekély érdemébe pótolnunk volna akkor, ha eldiesekedhettünk vele, hogy mi a Szeremérk és Tompák nyomait tapossuk. Ha tapostuk volna!...

Tudtuk, hogy a hanvai próféta beteg s hogy utolsó verseit, mint a mesebeli esiga, szenvedések közt adta hazánkunk. Hallottuk, hogy betegsége gyógyíthatatlan s — vágytunk látni őt, a roskadozót, a kinok között is imádkozót, a ki az „Olajág”-át rendezi sajtó alá s így fogózik az ő szerető Istenének karjaiba, mikor már kopogtat ajtaján a halál.

1868. tavaszánál nem állhattam tovább ellen hő vágyódásomnak s ünnepezt eseréltem, hogy a Tompa legátusa lehessenek. O milyen édes gyönyörűséggel mértem a „Cselény” erdő árnyalta hosszú útját s mint vett erőt rajtam az elfogódás, a mikor végre ott álltam a költő lakása előtt, a kivel én most már beszélni fogok, talán kezemet is megszorítja, talán meg is biztat, vagy épen meg is hallgatja együgyű ajkam rebegéseit s megbírálja beszélő képességemet — ő a nagy pap, a kitinő szónok, a költő, a próféta!... A mint udvarába értem, kerestem a gólya fészket, az ezer virágot, a melyeknek éltét dalba lehelte s szinte látni véltem őt a pázsit zöldjébe heverve, mellette a papírossal és írószerszámmal. . . .

Csalódás volt, képzeldős volt. — A ki után olyan szomjúsággal epedtem, nem láthattam meg egy, két s három napon át sem. A káplánja fogadott, Csizy János, a ki később — a Soós halála után — hanvai pappá választott. Neki adtam át a „communis patens”-t is, a mit az első összekötő kapocsnak gondoltam Tompa és önmagam közt. Elmult Nagypéntek, el Nagyszombat, husvét első és második napja s szerencse, hogy futkosnom kellett a négy faluból álló legátusomban, különben elepedtem volna a Tompa láthatásáért! „Beteg, nem fogad; szenved, haragos, indulatos, nem lehet elé senkit sem bocsátani”... Ilyen szavakkal nyugtatgatta a beavatott káplán az én nyugtalankodó lelkemet. Csak érezes szép hangja vetődött olykor-olykor hozzánk a kápláni szobába, a mint szeretett nejét, imádot angyalának ezimezteté. A láz szerelése ez? kérdém együgyűen. — Nem — volt a felelet, a költő fiatal szerelémlel szereti még mindég hitvést, a kinék hallása kissé megnehezedett s azért szolítgatja a szenvedő férj olyan emelkedett hangon.

Most már mindkettőjünk után szomjazni kezdtem s elkeserített az a gondolat, hogy Rómában a pápát meg nem láthatom. — De végre a szerencse mosolyogni kezdett. Szép verőfényes délután volt ünnep harmadnapján; a költőt kicsalta a természet tavaszi bűbája — a folyosóra, honnan a Sajó völgyébe merülhetett el tekintete. Hallottuk sajátos eszozogását s a kuleslyukra akartam tapadni (mivel a kápláni szoba a folyosóra nyílt), hogy legalább titkon gyönyörködhessem az egykori pataki diák, a hírszárnyain röpködő költő deli alakjában, mert ilyennek festette őt a toll. A káplán megsajnálta vergődésemet s kisurrant és — elfogadásra jelentett be. Tompa kész volt az ő még nem látott legátusával szoba állani s én egy pillanat alatt ott álltam vele szemben, vágyaim ezelőpontjánál. De milyen Tompát láttam én!! Lábam botos, egész testén utazóknak való téli bunda felgyűrt gallérral s fején asztrakán sapka... Szívembe nyilallott ettől a látománytól... De im ez a kamesatkai alak kezét nyújtja felém, szenvedő arezát mosolyra simítja és kérdezősködik tőlem. — a mint az ismeretlenektől szokás — szülföldöm, Sárospatak, a pataki viszonyok egy pár régi jó barát (a Finkekek) stb. felől, mi közben — időnként — tovább folytatja eszozogását s bun-

Nem dőre ezél ez. Évek kinja
Lesz megfizetve általa.

Csak rajta hát! Fel küzdelemre,
Kihivok sorsot, végzetet.
Ha ő lesz munkám győzedelme,
Csak paskolj bőszült fergeteg!
Munkám' s küzdelmes életmenek
Aldott, egyetlen ezéja ön.
Csak rajta! — Nem lehet kezemnek
Nyugodni, majd csak a tetőn.

Mikor buesztam, mondtam önnek,
Hogy visszaterek újlag.
De ám napok napokra jöttek...
— Igéretem csak szó maradt.
Illatba' dus, pompás virágot
Nem termel a silány avar.
Önert jólétre, fényre vágyok...
... Nem térhetek meg egyhamar.

Juhász László.

Festészet a csizmadia műhelyben.

Él közöttünk egy szerény fiatal csizmadia, aki hétfőtől kezdve szombat estéig szorgalmasan öltöget, serény kezekkel püföli a talpat, hogy szemre való, takaros lábbelik kerüljenek ki műhelykijéből. Valami nemesebb ambíció vezeti a csizmak készítésénél is, mert nem mindennapi esin és izlés jellemzi a keze alól kikerült munkát.

És a míg a puha borjubőr, meg a kemény fontos talp alakot ölt, formás lábbelivé idomul, nem politikán jártatja az eszét. Pedig tudvalevőleg ez esik legközelebb a tiszteletreméltó csizmadia mesterséghez. Az ő lelkében színek, alakok, tájképek zsonganak. Egy gyermeksege óta élő vágy, egy eszmény, mint a szentjános bogárka pincziny fénye, lebeg előtte szüntelen.

Vasárnap, a hét egyetlen pihenő napján nem megy korecsmazni, hanem festéket, sőt színeket vegyít, ecsetjeit rendezgeti és képeket festget műhelykéjének durva falára. És a fal görbe-görbe, hullámos, festő eszközei a legkezdtelegesebbek, a világítás pedig a lehető legrosszabb. Egyetlen kis ablaka van a szobácskának, ez is északról kapja a szükmarku, sovány világosságot.

Mindez megannyi akadály, nehézség, hogy kedvét szegje. De nem szegi. Legyűr valamennyi akadályt és

dája zsebéből asszu gyümölcsöket szedeget elő és — maj szol. Még romjában is úgy tetszett nekem — az a hatalmas férfi alak, — a mi költőnk az egykori patak diák... Aztán beszélni kezdett önmagáról, betegségről, hogy sokat szenved, temérdek bajt okoz környezetének... s egyszer csak kiegyenesedik s ég telé emelt ábrázattal eme szavakat zengi inkább mint mondja: „Csak jönne már az az enyészet; nem rettegem!” — Borzongás futott át testemen s a káplán meg-rántotta attilám szárnyát, jelentvén, hogy menni kell. S fájó érzésekkel rebegtem el a bucsi szavait, abban a hitben, hogy Tompát nem látom soha. — De néhány percz múlva, egészen otthonos, szobai kényelmes öltözetben benyitott a költő a kápláni szobába s engem kérdezett. Mely tisztelettel siettem elé s „Utolsó verseim” ezimű költeményét adta át egy példányban, hogy vigyem el azt Hadházy Lászlónak, a szépi papnak az ő tiszteletével... Azután visszahúzódott, s rövid időközönként újra megjelent, mindig egy-egy példánnyal az említett költeményekből, küldvén azokat általam a Finkekeknek, az ő feledhetetlen Zámory barátjának (szathmári pap volt) s végül — mintha csak szívemből olvasott volna — hozott egy példányt nekem is!! Boldog voltam. Ilyen patens-díjat nem adott nekem soha senki! De megint csak nyílt a káplánszoba ajtaja s újra hozott valamit a költő: — egy levelet néhány darab aprópénzzel s átadta nekem, hogy vigyem azt majd Tornallyára, a sürgönyhivatalba... Alig hogy ismét magunkra maradtunk, a káplán kéri tőlem a levelet felbontás végett, mert, mint mondá, a költő levelezését már ellenőrizni kell s ezzel a szereppel ő van megbízva. Tiltakoztam, hogy egy nekem adott levelet valaki felbontani merjen, de temérdek példával győzött meg s én — noha restelkedve és aggodalmaskodva — átadtam neki a reám bizott titkot s ő feltörte azt. Egy pesti orvost (Töröknek hitták, ugy emlékezem) szidalmazott benne a beteg ember, keményen s én megnyugodtam a levél felbontásán s félretételén. Azonban Tompát más ész ütötte s újra főzék nyitott s az ajtóból így szól vala hozzám: „No de mégse vigye el öcsém azt a levelet, adja vissza.” — Lóth feleségének sorsát éreztem magamon betelni; szegény és félelem érzete futott át lelkemen s merőn s gondolom sáppadtan néztem a tiszteletesre, a ki engem Tompával szemben — csupa jóakarattal — a beestelenség szélére juttatott. Pillanatok múltak el s a költő szavára nem volt felelet. Hallottam a szívem dobogását a borzástó esendben, a melyet senki sem sietett megszakítani... Mincegy háromszöget képező három fa-oszlop, ugy álltunk ott abban a kicsiny szobában — mit tudom én meddig?... most is hideg fut végig idegeimen, ha erre a jelenetre visszagondolok. — Tompa segített ki; prófétai lelke megsejtette talán a helyzet titkát, s mennyei szózatként hangzottak szavai a nagy némaságban: — „No de csak vigye el mégis!” — A káplán igazított aztán valamit a kemény stíluson s én csakugyan elvittem a beteg költőnek az utolsó közlő egyik levelét. — Mikor aztán még ugyanez év nyarán ez a nagy szenvedő kiszüvedett: — én igen meg voltam magammal elégedve, hogy nem halogattam a költőhez való zarándoklásomat.

Hirek és vegyesek.

Meghívás. A „Gömörmegyei ált. tanító-gyűjt központi választmánya” f. évi aug. hó 17-én d. e 9 órakor. Rimaszombathban a közs. elemi fiúiskola tanács-termében gyűlést tart; melyre a központi választmány m. t. tagjait tisztelettel meghívjuk. — Tárgyak: 1. A tisztviselek jelentései. — 2. A választmány évi jelentésének felolvasása. — 3. A pénztárnoki számadás és a jövő évi költségeloirányzat megvizsgálása. — 4. Jelentés a rozsnói nagy-gyűlés előkészítéséről. — 5. Folyó ügyek. — 6. Indítványok. — Rimaszombat, 1893. aug. 8-án. Törköly József, egyleti elnök. Czikora István, egyleti főjegyző.

festegtet. Az ő életének ez az egyetlen boldogsága, a mint maga mondogatja.

Nem tanították semmire. Négy esztendő korában vesztette el szüleit; mindössze egy vagy két gymnasiumi osztályt végzett, azután mesterségre adták.

Pedig nagyon szeretett volna tanulni, főként rajzolgatni. Valami homályos sejtélem, valami ismeretlen vágyakozás borongott a lelkében, hogy talán ő lehetne valamivé. De nem volt senkije, a ki gyermeki lelkének édes vágyódását megértette volna. Ott kellett ragadni a csizmadia tőkénél.

Ha csak lophatott magának egy esőpp időt, itt is rajzolgatott titokban, az udvarnak valamely félreeső, rejtett helyén. Nyíltan nem mert tenni, a lábszj miatt.

Később, mikor már önállóságra vergődött, két izben is összekuporgatott egy kis pénzeeskét, hogy majd fel-megy a fővárosba tanulni. De a pénzeeske elment, el-vitte sulyos betegsége; a vágyakozás, a sóvárgás meg-maradt vágyakozásnak.

A mult hét egyik napján Pósa Lajos és Lőrinczy György barátaink társaságában látogattam meg a kis csizmadia műhelyt, hogy olyan esodálatos módon tévedt be a festőművészet iránt való rajongás.

Mintegy 6—7 darab festmény van pingálva a szobácska érdes, hepe-hupás falaira. Rámája is van mind-niknek, persze csak festve. De kívülről, az ablakon át nézve a képeket, igazi rámaknak vélne az ember.

A képek egy része másolat, a többi eredeti conceptió. Természetesen ezek az érdekesebbek.

A legterjedelmesebb kép „A falu rossza”-nak egyik jelenetét ábrázolja. Göndör Sándor muzsikászó mellett mégis végig az utcán, a vászon, akarom mondani a fal durványa mellett is eleven, mozgalmak kép. Főként a távlata sikerült meglepően.

A balaton partján ezimű festményt a mult télen félig tönkre tette a penész. Mert a mi műkedvelő barátunknak még ilyen természeti akadályokkal is küz-ködni kell. Nem elég a fal durvasága, a világítás hallatlan rosszasága, hanem mindezeknek a hegyibe ott van a penés. A színek e miatt sokat szenvedtek, az arany-réma kopott szürkévé mosódott; de a felfogás helyessége, a részletek ügyes elrendezése így is felvilan a képről.

A falusi iskola ezimet adta egyik képének. Készült 4 óra alatt. Ez is oda van pingálva a festmény sarkára.

A tartalom nincs ugyan szoros összefüggésben a

Tudomásul. Mindazok, kik gimnásiumi tanulókat szállásra vagy kosztba fogadni kívánnak ebbeli szándékukat az elfogadás feltételeivel együtt augusztus 20-ig írásban vagy előszóval annálkülsőbb sziveskedjenek bejelenteni, mivel csupán az előzetesen megvizsgált és alkalmasnak talált lakások lesznek tanulók tartására engedélyezhetők. — Rimaszombat, 1893. augusztus hó 1-én.
Az egyesült prot. gimnásium igazgatósága.

Virághullás. Pitta Lipót építészek gyönyörű kis leánya: Lízike e hó 2-án négy éves korában, diphtheritist követő vesebajban elhunyt. A vigasztalhatlan szülők mély fájdalmát enyhítse az általános részvét, mely gyászukban osztozik.

Szerencsetlen végű baloset. F. hó 7-én délután Kohn Albert helybeli fakereskedő 5 éves kis fia véletlenségből az ugorka-befőzéshez használt essenciából ivott. A mérég oly erős volt, hogy a hamarosan igénybevett orvosi segély sem menthette meg a szerencsetlen fiúcskát, ki másnap este nagy kínok között meghalt mérhetlen fájdalmára a mélyen süjtött bánatos szülőknek.

Tüzereink f. hó 4-ikén mentek el a kassai nagy hadgyakorlatra. Ez idén szokatlanul esendően hagyták el városunkat reggel 6 órakor; elmaradt a szokásos ima s a „general-mars” is, mely mind növelni szokta a büszke érzékenységét és hatóságát. A tisztikar az elmenetel előtt kedves emlékekben örököltette meg a hat tartalékos tiszttal való együtt időzést, a mennyiben egy szép csoportban lefényképeztették magukat az ezredessel együtt. Az imponáns kép Andrássy László helybeli jeles fényképészünk remek műve; a csoport minden egyes tagjának képe tökéletes, élethű, s a mesternek valóban dícséretére válik. Méltó a megtekintésre és az elismerésre.

A losonczy 25-ik gyalogezred egy része tegnap szerdán délben vig zenezővel érkezett városunkba. Szabadkánál a jelenlegi osztályparancsnok Held Ede mén-telepi kapitány és Pessina Miksa főhadnagy fogadták a vendég-katonaságot, mely aztán a vásártérre vonult s itt táborot ütött. A losonczy katonaság másik része, a beszerzebányiakkal együtt ugyanekkor Várgede mellett ütött tábor, hogy aztán Feled felé vonuljon, hol a csatározás döntő ütközettel nyer befejezést. A katonaság innen Eger felé veszi útját. A katonai zenekar a parancsnok szives engedélye folytán a Széchenyi kertben sétahangversenyt rendezett, mely ritka élvezet nagyszámu közönséget vonzott a különben kevésse látogatott kies üdülőhelyre.

Műkedvelői előadás. A gömörmezei díjnoksegélyző egyesület f. hó 19-én saját alaptökejének gyarapítása céljából műkedvelői színi előadást rendez. Színre kerül Tóth Ede jeles színműírónk kiváló alkotása: „A falu rossza.” — A próbák már javában folynak s valóban elmondhatjuk, hogy Törköly József ur rendezése oly eredményt fog felmutatni, mely felelhetlenné fogja tenni azon élvezetesnek ígérkező estélyt, melyre a meghívók még e hét folyamán fognak Rimaszombat és vidéke minden szépért és nemesért lelkesülő közönségének megküldetni. A nemes czél érdekében előre is felhívjuk a közönség figyelmét.

Vérhas. Városunk vidékén — mint halljuk — rövid idő alatt több vérhas-eset fordult elő, aminek okát leginkább az éretlen vagy túlérett gyümölcs élvezetében, s csak részben a hiányos, helytelen öltözködésben kereshetjük. Felhívjuk a lakosság figyelmét idejekorán a súlyos betegségtől való óvakodásra annyival is inkább, mert már egy haláleset is fordult elő. Bahil György altüzér nygánis f. hó 4-én vérhasban megbetegedett, s baja annyira súlyos lett, hogy másnap beszállították a kózkórházba, hol f. hó 8-án a leggondosabb gyógykezelés dacára kiszenvedett. Temetése tegnap d. u. 5 órakor volt bajtársai őszinte részvéte mellett a helybeli kózkórházból.

Jótekonyczeli műkedvelői előadás. Köviben f. hó 20-án a műkedvelők, felerészben a Tompa-szobor, fe-

mű címével. De ez ne bántson bennünket, mert a képecske nagyon figyelemre méltó. Egy batyus zsidó kínál valamit portékát a takaros paraszt menyecskeének a falu utczáján, talán az iskola előtt. A menyecske mellett egy kis fiu bámulja a vásárt.

Nem mondom, hogy az alakok jellemzése mindenben sikerült, mert ezt várni sem lehet. De habár darabosan, tapogatózva is, olyan erő nyilvánulása van benne, mely gondolatot kelt és várakozást ébreszt a habozó kéz iránt, mely a falra vetette ezt a képecskét. És ha a mi fiatal eszmadiánk nem festett volna is egyebet ennél, ez az egyetlen dolga elegendő lenne az érdeklődés felélesztésére.

Rátermettség, égi adomány kell ahhoz, hogy minden legkisebb tanulmány nélkül, hallatlan eszközökkel, a szoba durva falára ilyen képet pingáljon valaki.

Én azt hiszem, érdemes volna, sőt kellene valamit tenni a mi fiatal műkedvelőnkért. Kár lenne, ha elkalodnók a tehetsége a nélkül, hogy legalább kísérlet tétett a megmentésére.

Van benne ambíció, van erős tanulási vágy. Elment a Tompa ünnepélyre csak azért, hogy lásson, benyomásokot szerezzen. Egyszerű, igen szerény ember lévén, elhuzódott félre s onnan szemlégetett.

Kérdeztem tőle, hogy mi ezből ment oda.

— Szeretek látni mindent, meg aztán ha időm lenne hozzá, szeretnék valamit megfesteni az ünnepélyből. Milyen érdekes vonás!

Festett már vászonra is. De ezt a képét nem látam, mert eladta, 15 jó forintot kapott érte.

Egy eszmadiá, a kinek 15 forintot fizetnek a festményéért! Valami az, kérem szeretettel.

Tegyük valamit az érdekében. A város, a többi erkölcsi testületek, meg aztán a társadalom intelligens, tehetős elemei összerakhatnának egy kis segélyt. Csak egy-két évre való kellene; ennyi idő alatt elválnék a tehetség kérdése.

Nem mesterségem a jóslgatás. Nem mondom, hogy Munkácsi vagy Kiss György lesz belőle. De hiszen Munkácsi sról, az asztalos inasról se tudhatta senki, mikor még kádákra pingálta a tulipánokat, hogy a Siralomház, Milton, meg Krisztus Pilátus előtt kerül ki a kezéből.

Annyi kétségtelen, hogy határozott tehetséggel van dolgunk, még pedig olyan tehetséggel, a mely nem csupán érdeklődésünket, de támogatásunkat is megérdemli.

Bodon József.

lerészben a kövii magyar könyvtár javára színi előadást rendeznek. Előadják az „Apró félreértések” című vígjátékot. Előzőleg pedig Ján Mátyas ur előadja a „Légy” című víg monológot. Az élvezetnek ígérkező előadásra szívesen felhívjuk a közönség figyelmét.

Vadász mulatság. E hó 3-án esütörtökön fényesen sikerült kirándulást rendezett a rimaszombati vadász-társaság a kis erdő egyik legbájosabb pontjára, melyre a városi tanács és képviselőtestület tagjai sorából vendégeket is hívtak. Rendkívül kedvező idő lévén, az ugynevezett dögvérem tisztáson, öt óra tájban, mintegy ötven tagból álló társaság gyűlt össze, hogy a vadászok pompás lakomáján részt vegyen. Megelőzőleg a puskások egy kis hajtóvadászot improvizáltak, melyen Bornemisza László alispán egy rókat; Lukács Géza egy háromméves őzbakot terítettek le. Ez alatt a szakács-teendőket végző Madarász Pál és Cseh István nyársra hűzték a kis malacot s a kitűnő zsványpecsenyéből és pörköltből álló uzsonnát készítették el, melynek elköltéséhez cigányzene mellett vidám hangulatban látott az illusztris társaság. Lakoma alatt Török János felköszöntötte a rimaszombati vadász-társaságot, melyet nyomban Bornemisza László viszonozott a tanács és képviselő testület tagjait éltetvén. Felköszöntötték Szabó György polgármestert, Lukács Gézát, az őzbak szerenéses leterítőjét, Madarász Pál és Cseh István rendezőket, Szakall Vinczét stb. A jó hangulatu társaság a kies pagonyt, melyet emberemlékezett óta az izléstelen „dögvérem” néven ismert a rimaszombati közönség a kedélyes nap emlékére „Vadász-völgy” re keresztelte, a szomszédos területet pedig, melyen polgármesterünk gazdálkodik, „Siralmas” helyett „Vig telkének” nevezte el. Csak az a kérdés, hogy a közhasználat fogja-e szentesíteni az új neveket? A társaság nagy része a késő éjjeli órákban vonult haza vidám zenező mellett.

Nyári táncmulatságok. A gömörmezei ifjuság f. é. augusztus hó 26-án a eszi gyógyfürdőben zartkörű nyári táncmulatságot rendez. Kezdeté esti 9 órakor lesz. — A rimaszombati általános ipartestület alaptökejének gyarapítására f. hó 13-án, — kedvezőtlen idő esetén 15-én — a Széchenyi-kertben táncmulatság tartatik 30 kr. beléptidijjal. Kezdeté délután 3 órakor. — A nagy-röczei kisdudóvó női választmánya a nagy-röczei kisdudóvó javára f. hó 13-án Nagy-Röczén, a fürdő helyiségében táncmulatságot rendez, melyre a beléptidij d. u. 20 kr., este pedig 50 kr. — A rozsnói izr. ifjuság f. hó 29-én a városháza nagytermében jótékonyuló táncmulatságot rendez. Beléptidij: Személyjegy 2 korona; családjegy 4 korona. Kezdeté 9 órakor.

Tüzesetek. Julius hó 28-án esti 6 óra tájban Dobfenek községben a volt urbéreszek tulajdonát képező kovácslak légegett. — Bénán július 30-án éjjel Csaba Péter esúre esett áldozatul az ismeretlen okból keletkezett tüzvésznek.

Nyilvános köszönet. A simoni-i orgona alaphoz Farkas Abrahám e. m. gondnok 10 frt, Farkas Zoltánné 5 frt nagysága 5 frt és a simoni-i iparos ifjak báljából 5 frt adományoztatván, hálás köszönetét fejezi ki az olv-egyesület. Az eddigi régi és új orgona alaptöke főösszege 512 frt 39 kr.

A „Hazánk” programja.

Már megemlékeztünk arról az új irodalmi vállalat-ról, mely az országos gazdasági, erdészeti és mérnök-egyesületek több tagjának kezdeményezésére 300,000 frt alaptökével alakult.

Az új vállalat főczélja egy nagy politikai napilap létesítése, mely a földbirtok, a vidéki népesség és a technikai körök érdekeit hivatott védeni és elősegíteni. Az új lap, mely 1894-ik évi január hó 1-én indul meg, kiadta programját. Az új politikai program, melynek háttérében hatalmas érdekkörök állanak, a következők:

„A ma már nagygyá fejlett, de a politikai harcokban elmerült magyar napi sajtóban, organumot teremtünk, mely a földbirtoknak, a vidéki gazda és kisiparos népességnek s a magyar intelligens középosztálynak, a szak-körök, a műszaki kar és az erdészetnek képviselje elhanyagolt érdekeit.

Politikai meggyőződésünk az 1867-iki alapokhoz köt, s azok alapján és fejlesztésével kívánunk magyar nemzeti kulturállamot teremteni.

Sürgöttük a közigazgatás helyes reformját.

Hívei vagyunk az állami közigazgatásnak, oly feltételekkel, melyek a legszélesebb alapokon biztosítják a helyi autonomiát.

Kívánjuk a közigazgatási bíróságot, az állami tisztviselők pragmatikáját.

Addig is, amíg az európai helyzet az általános lefegyverzés reményével keesgetne, aminek előkészítő munkájában kívánjuk, hogy hazánk tevékeny részt vegyen, sürgöttük a magyar honvédség fejlesztését, a közös hadseregben pedig a magyar elen erősödését, egyenjogúsítást.

Egyházipolitikai kérdésekben kívánjuk a teljes lelkiismereti szabadságot, a vallásfelekezeti béke fentartását, a szükséges reformokat, de utóbbiakat csak oly sorrendben és fokozatban, hogy az érdekekben hozott áldozatok sem kulturális, sem gazdasági fejlődésünk meg ne zavarják és ne nehezítsék.

Kívánjuk a választások tisztaságát, ezek érdekében a választási törvény revízióját s a választásra jogosultak politikai nevelését.

A nemzetiségi kérdésekben kívánjuk a magyar állameszme teljes érényre juttatását, de a más nemzetiségbeliek beolvadásának legfőbb eszközéül a társadalmi kapcsolat szorosabbá tételét és gazdasági érdekeik istapolását ismerjük.

Kívánjuk magyar nemzeti politikát, nemcsak közjogi tekintetben, de olyat, mely a politikai szabadság mellett a nemzet millióinak anyagi függetlenségét is biztosítja.

Ezért első sorban küzdünk helyes gazdasági politikáért.

Kívánunk gazdasági politikát, mely a nemzet összes lakosságának, első sorban pedig a kis embereknek anyagi boldogulását tűzi ki czélul.

Kívánjuk a becsületes munka, az egyén érvényre jutását és szorgalmának jutalmát.

Törekedni fogunk a jogosulatlan kartellek és ringek s egyes érdekesoportok gazdasági monopoliumának megszüntetésére.

Támogatunk minden szövetekezeti, a társadalom önjerejéből, a kis erők összesítése által létrejött vállalatot. Kívánjuk a munkásügy rendezését s a munkásosztály jogosult érdekeinek kielégítését, ezzel együtt a gazdasági és házi eseldek ügyének megfelelőbb rendezését.

Sürgöttük hathatós szociális intézkedéseket a kivándorlás megszüntetésére; s a munkás-közvetítés, telepítés, szervezését.

Kívánjuk a honosítási törvény reformját, a bevándorlási ügy szabályozását.

Követeljük az összes állampolgárok aránylagos és igazságos megadóztatását, s ebből kifolyólag olyan adó-reformokat, melyek a nagy mozgó tőkét is kényszerítik arányosan hozzájárulni az állam terheikhez, az adónyilvántartás, behajtás egyszerűvé és méltányossá tételét.

Komolyan kívánunk foglalkozni azzal, hogy a progressív adó behozatala mily mértékben befolyásolná állami pénzügyeinket, gazdasági és társadalmi fejlődésünket.

Sürgöttük a takarékvég, ezzel kapcsolatosan a mező-gazdasági és ipari hitel szervezését.

Kívánjuk a biztosításügy reformját, ide értve az élet-, a tűz-, a jég- és az állatbiztosítást.

A szervezést a kölcsönösség elvén társadalmilag óhajtjuk.

Kívánunk olyan kereskedelmi, ipar- és közlekedési politikát, a mely első sorban a hazai termelést és fogyasztást védelmezi és emeli.

Mellőzni kívánjuk a felesleges közvetítést.

Óhajtunk oly törvényhozásilag életrehi ott és meg-erősített társadalmi szervezeteket, melyek a fogyasztót a termelővel közvetlen eszközöttesbe hozzák

Követeljük a börtönök az általános gazdasági érdekeknek megfelelő ellenőrzését, újjaszervezését és meg-adóztatását.

Kívánjuk a kis ipar nagyobb mérvű támogatását s az ipartörvénynek ily értelmű módosítását.

A magyar nemzet alapjait az őstermelésben tudjuk, állami függetlenségünk egyik legfőbb biztosítékát a magyar földbirtokos osztály és földművelő népben ismerjük.

Ezért kívánunk helyes földművelési politikát, a nagy-, közép- és kisbirtok helyes megosztására irányuló intézkedéseket, a földbirtok művelési eszközeinek lefoglalhatlanságát, terheinek könnyítését.

A kötött birtokok helyes kezelését.

Kívánunk megfelelő agrár törvényhozást, a mező-gazdaságról szóló törvény megalkotását, a birtokviszonyok, a telekkönyv és tagosítási ügyek gyors és végleges rendezését.

Követeljük a gazdasági ügy szabályozását.

Törekedni fogunk a munkaadó és munkása közötti viszony s a bérleti ügyek rendezésére.

Sürgöttük helyes közoktatásügyi politikát.

Kívánjuk a népiskola, kisdudóvó-ügy, a lelenz-ügy általános rendezését, a gazdasági és ipari szakoktatás általánosítását.

Sürgöttük oly közegészségügyi intézkedéseket, melyek a maiaknál hathatósabb eszközökkel látnak a nemzet milliói testi és szellemi épségének, a nemzeti munka-erőnek fentartása és fejlesztéséhez.

Igyekeznünk fogunk a szépirodalom, a művészetek fejlesztésére s azoknál úgy a nemzeti irány, mint a finom izlés érvényre juttatására.

Nagy súlyt helyezünk a szakértelem megadására hivatott intézetekre.

Óhajtjuk a magyar tudományosság, különösen a real- és technikai tudományok nagyobb fejlesztését és érvényre jutását

Törekedni fogunk a nemzet össze lakosságában a szép és nemes iránti szeretet, a törvénytisztlet és kötelességtudás, az igazi vallásosság, a közérköles, a politikai tisztességtudás, a nemzeti mult iránti kegyelet fejlesztésére.

Mindenben pedig az igazságot keressük, és annak állunk bármily érdekekkel szemben védelmére.

Ezért nem csatlakozunk sem a kormány, sem az ellenzéki pártok egyikéhez sem; fentartva meggyőződésünk független nyilvánítását mindenekkel szemben.

Üldözni fogjuk a léha kapaszkodást, az üres, diletáns, nagyhangu szerepléseket s a protekció szülötteit.

Ez a „Hazánk” politikai, gazdasági és társadalmi programja, melynek megvalósítására bátran hívjuk fel minden igaz magyar hazafi rokonszenvét és támogatását.

Fegyelem a népiskolában.

Irta: Szombathy László.

(Folytatás.)

A tanító következetessége igazságszeretettel legyen párosulva. Ha elnézi egyik gyermeknél azt, melyért a másik bűnhődik, akkor a gyermeknek tanítója iránti bizalma könnyen ingadozni kezd s az eredmény, melyre gyermeki okoskodása közben jutott, korántsem lesz hízegő tanítójára nézve

A következetesség azonban sokszor szigorúságra vezet a tanítót, pedig szigorúsággal előljük a gyermek nemesebb érzéseit, holott csak ez lehet alapja a jó és nemes indulatoknak. Ha zsarnokilag bánunk a gyermekekkel, az csak idegenkedést, dacosságot, de nem engedelmességet szül. Bármily külső humanitás takarja is el a benső szigort, mégis — miként Kisfaludy mondja — „a békó akár vasból, akár aranyból van, egyaránt nyom.” *„A gyermek ne legyen sem ember, sem állat, hanem gyermek; kell, hogy érezze gyengeségét, de ne szenvedjen alatta; kell, hogy függjön valakitől, de nem szükséges, hogy szolgáljon engedelmeskedjék.”*

Az iskolai nevelés eredménye nem: külső, látszólagos dolgokban, hanem abban keresendő: ki minő nemes erkölcsű, becsületes jellemű embereket s hasznos gyakorlati munkásokat adott az életnek.

„A nemzedék jövője a tanító tudományától, szeretetétől s buzgalmatól függ.” (Favre Gyula) s így fogva fel a tanító hivatását, kell, hogy a fegyelmzés is mint az életnevelés egyik eszköze szerepeljen a tanító kezében. Ki az iskolai nevelést nem tudja összhangzásba hozni a gyakorlati étellel, az csak félmunkát végezett

Igaz ugyan, hogy az iskola az erkölcsiség, akarat-szabadság s jellem tekintetében befejezett munkát nem végezhet s „csak a világ zaja közt fejlík állandó jellem,

csak az élet viharos tengerén jó az ember erejének, kötelességének tudatára", de az is igaz, hogy a férfi gyermekévének benyomásait el nem törülheti (Göthe) s sok esetben ez reá nézve irányadóul szerepel a gyakorlati élet mezéjén is. Így tehát az iskolai fegyelmek legfőbb célját abban találom, hogy neveljünk általa az életnek becsületes jellem emberéket, hogy legyen ez, mint az erkölcsiség s becsületes életre nevelés eszköze az életre kiható! „A jelen élet egy esatamező: a megismert igazság életünk vezére, a józan erkölcs vitézkedésünk pályája, s a tartós boldogság diadalni koszorúja.” (Szilassy János).

Szólanom kell még az iskolai fegyelmertartás eszközeiről.

A fegyelmertartás tekintetében a nevelés tan közönségesen két segédeszközzel rendelkezik, s ezek a jutalom és büntetés. A nemes és szép, külső behatás nélkül eredő, tehát önzetlen cselekvés csak eme segédeszközöknek végképeni mellözése által lenne remélhető; de míg ez „pium desidérium” használunk elkerülhetetlenül szükséges, de csak úgy, hogy ezek alkalmas időben s adott körülmények között szerepeljenek. A jutalom és büntetés tehát orvosszer a tanító kezében, mely helyesen kezelve, edéssége lesz az egészséges léleknek s orvossága a betegnek.

A mi különösen közelebről a jutalmazást illeti, e tekintetben a tanító lehetőleg *fukar legyen*. Nincs ott a jutalomnak semmi becsé, erkölcsi hatása, hol a gyermek a jutalomra való kilátás hajja s ösztönzi a jócselekedetre. Ily körülmények között a gyermek a jutalomnak befogadott szolgálja lesz, ott tesz jót, ott tiszteli a törvényeket, hol eljárását haszon kíséri. *A pénzbeli jutalom pedig egyáltalában mellőzendő. Jócselekedetének jutalmát ne külső dolgokban, hanem a tanító jószágában, atyai szeretetében keresse és találja fel.* Csak így felelhet meg a jutalmazás nevelői feladatának.

Végezetre „*csupán a tiszta indokokból származó cselekedeteket jutalmazzuk.*”

A gyermekek nem mind egyformák. Egyik nagyobb tehetséggel van felruházva, mint a másik s a szép és jót könnyebben, kevesebb fáradsággal képes elérni, mint a másik. Epen azért a tanítónak *ismernie kell növendékeinek lelkületét, mert csak így lesz képes a valódi érdemet jutalomban részesíteni!*

A mit a gyermek önmagától küzelemmel, kitarással mutat fel. . . . jutalmat érdemel; de az nem, a mit neki a természet és a szerenese ajándékképpen adott. Ha az ösztönt, mely a gyermeket jó cselekedetre bírja, nemes szándék vezérli; nemes lesz a kivétel, gyönyörködtető az eredmény, s akkor a jutalom a valódi érdem koszorúja lesz.

De ha a jó cselekedet jutalmat von maga után, akkor az iskolai törvényekkel ellenkező cselekedetet is bírálat alá kell vennünk s mint ennek következménye, a büntetés, szintén mint fegyelmi eszköz szerepeljen a tanító kezében.

Az iskolai fegyelmertartás feladata a rend, pontosság, munkakedv ébrentartása, s ezek segélyével a tanulási előhaladás biztosítása: jogosan következtethető, hogy a büntetés az iskolában csak mint a megzavart rend követelménye szerepelhet. A büntetés önmagában minden további cél nélkül csak kényszerítő eszköz az engedelmességre, mely képes ugyan a gyermek lelkületében növének indult gyomokat kiirtani, de azok helyébe még nem fog nemes csirákat oltani. A büntetés tehát nem cél, hanem csak eszköz a cél elérésére. Szükséges rosz, de ügyes kezekben orvosszer, melynek szükséges voltában egy tapasztalt tanító, ki ismeri a gyermekek gyöngéit, jóra és roszra egyaránt hajlandó természetét, korántsem fog kételkedni.

A büntetés legyen finom és erkölcsi természetű, a gyermek természetéhez, egyéniségéhez mért.

Egy ügyes tanító, kit már a gyakorlati élet is eléggé képesített, mindenkor s minden körülmények között megtudja választani a helyes módot és eszközöket, melyek által növendékeire javítólag kíván hatni s nem téveszti el szem elől, hogy „a büntetés célja nem a megtorlás, bosszualítás, hanem a javításra való törekvésben rejlik.”

A büntetésnek sokféle foka van s ezek között az utolsó a testi feyíték, a vesszöbüntetés. Szükséges-e ez a népiskolában, vagy nem? . . . e kérdés még napjainkban is vita tárgyát képezi s a mai kor, melyben a gyermekek dédelgetve, elkényeztetve nőnek fel, folytonosan harcol ellené, azt kívánva a tanítótól, hogy azt még akkor is tegye le kezéből, midőn már más eszköz a javításra nem kínálkozik. A kik így gondolkoznak, nem ismerik a gyermeki természetet, nem az iskolai életet. Sokat volt már alkalmam rövid tanítókodásom alatt is tapasztalni, hogy a vesszö sokszor orvosol.

A vesszöbüntetés jog a tanító kezében, s kell is, hogy az maradjon, de ez csak erkölcsileg megromlott s beteg gyermekkel szemben alkalmazandó. Az ily gyermekkel szemben haladjunk végig bár a büntetés minden fokán; ezélt érni nem fogunk. Hátra van még az a esunya vesszö. És most kérdem: mikor követünk el nagyobb vétket, akkor-e, mikor szabadon hagyjuk nőni, fejlődni a gyermekben a rosz hajlamokat, vagy a javítás reményében használjuk a vesszöt is? Határozott véleményem, miszerint míg szükség van reá, a testi feyítéket az iskolából kizárni nem lehet.

Igaz ugyan, hogy a nevelés tanok úgy vélekednek, miszerint a vesszöbüntetés oly joga a tanítónak, melylyel jó tanító nem él; de a gyakorlat e tekintetben fényesen megzavolja az elméletet. Ha a gyermek a család ölen helyes nevelésben részesült: akkor talán sikerül mellözniük, ellenesetben pedig nem! De midőn a tanító büntetni akar, vessen számot önmagával és a körülményekkel, mert tudatlan tanító kezében a vesszö könnyen kétélű fegyverre válhatik, melylyel önmagának tehet kárt.

Összegezve már most az elmondottakat, az iskolai fegyelmertartás jó, vagy rosz eredménye a tanító személyétől, a fegyelmertartás alkalmazásától s a fegyelmertartás eszközeinek helyes alkalmazásától függ. A jó tanítónak tulajdona a szeretet és jó példaadás. Legyen a fegyelmertartás következetes, igazságos s az életre kiható. A jutalom és büntetés a valódi érdem s az erkölcsi rosz következménye legyen.

Ennyi volt, mit fölvettem tárgyaimról mondani ezélem s szándék kom volt. A fegyelmertartás egy sokat felölölő fogalom

lom s ez oka, hogy értekezésem talán hosszúra is nyúlt. A tétel talán más irányú értekezést követelt, talán egy iskolának a benső életét kellett volna felmutatnom az abban uralkodó fegyelmi eljárásokkal. De megvallom: erre nehéz lett volna vállalkoznom először azért, mert mindenkinek más a módszere a fegyelmertartás tekintetében is. Legyen ez mindenkinek egyéni fellegása, melyet tiszteletben tartani mindenkivel szemben a kartársi tiszteletből kifolyó kötelességem parancsolja.

De nem tettem ezt másodsor azért sem, mert alig pár évi gyakorlati működésem után, nem érzem magamat sem illetékesnek, sem elég erősnek arra hogy azon irányt, melyet iskolámban a fegyelmertartás tekintetében használni szoktam, valakire ráerőszakoljam. Ezért csak általános szabályokat adtam, melyeknek mikénti keresztülvitelét, alkalmazását kinek-kinek saját tetsze sére bízom. Erzen, tudom, hogy gyenge kéz rajzolta vonások ezek s ha mindemellett is találnak benne kedves kartársaim valami kevés méltányolni valót . . . örömmel teljesített fáradságomért meg vagyok fizetve!

Meghívó.

A „Gömörmezei” általános tanító-egylet 1893-ik év augusztus hó 21. és 22-ik napján tartja Rozsnyó városában XX-ik közgyűlését, melyre t Czimedet hivatalos tisztelettel meghívja

Rimaszombat, 1893. augusztus 1-én az igazgatóság.

Tájékoztató:

1. Kik a községi segélyt a közgyűlésre igénybe akarják venni, sziveskedjenek tagsági jegyeiket — f. évi illetékük lefizetése mellett — az egylet pénztárnokától idejében megszerezni.

2. Kik elszállásolásra igényt tartanak, méltóztassanak ez iránt f. évi augusztus hó 15-ig Lóska Márton igaztan., rendező-bizottsági elnök úrnál Rozsnyón jelentkezni.

3. A tanszerkiállításán résztvenni óhajtó tagokat kérjük, hogy kiállítandó tárgyaikat Lóska Márton rend. biz. elnök urra címezve, legkésőbb augusztus 18-ig küldjék be

4. Fölhívtnak az egyleti tagok, hogy hátrálékban levő tanító-egyleti és „Eötvös-alap” tagdíjait f. évi aug. hó 15-ig Wagensommer János pénztárnok urhoz okvetlenül küldjék be; a közgyűlésen pedig fizetéseiket az előértekezlet után, s a gyűlés alatt 10-től 12 óráig ugyan-csak mála eszközöljék.

5. A közgyűlésen megjelent tagok kéretnek, hogy már maguk igazolvhatása szempontjából is a gyűlés alatt a jegyzői asztalra kitett iven neveiket írják alá.

A közgyűlés sorrendje:

1. Augusztus hó 20-án: a) Este hat órakor: előértekezlet. — b) Este nyolcz órakor: jötkönyvvezető előadás az Eötvös-, árvaházi és segélyalapok javára; előadás után táncmulatság.

2. Augusztus hó 21-én: a) Reggel 7—9-ig: A tanszerkiállítás megtekintése s az előértekezletből kiküldött bizottságok működése. — b) délelőtt 9 órakor közgyűlés. — c) Délután 1 órakor közeled.

A közgyűlés tárgysorozata:

1. A „Hymnus” elnéklése.
2. Elnöki megnyitó.
3. Wittchen Aurel emlékezete. Irta és felolvassa Váry László.
4. A központi választmány évi jelentése.
5. Pénztárnok évi jelentése az egyleti pénztár, Eötvös-, árvaházi és segélyalapok állásáról.
6. Könyvtárnok évi jelentése.
7. A tansermuzeumi bizottság jelentése.
8. Jelentés az 1892—93. évi pályázat eredményéről, Klein Samutól.
9. A „Gömörmezei tanítók segélyegyesülete” alapszabálytervezetének végleges megvitatása. Előadó: Törköly József egyleti elnök.
10. Utasítások a nemzeti ünnepeknek a népiskolában való megtartására” cz. vitatétel. Előadó Györy Lajos zeherjei ev. ref. tanító.
11. Bizottsági jelentések: a) a tanszerkiállítás meg szemlélésére kiküldött bizottság jelentése, tekintettel az 1889. évi közgyűlés jegyzőkönyvének XIV. pontjában hozott határozatra, — b) az ügykezelés, — c) az egyleti pénztár, Eötvös-, árvaházi és segélyalapok. — d) a helybeli népoktatási tanintézetek megvizsgálására kiküldött bizottságok jelentései.
12. A jövő évi költségelirányzat betérjesztése.
13. Tisztújítás.
14. Indítványok.
15. A közgyűlés bezárása és a „Szózat” elnéklése.

Felelős szerkesztő: Dr. KÁRMÁN ZOLTÁN.

Főmunkatárs: S. SZABÓ JÓZSEF.

Magán-hirdetések.

Hirdetmény.

A Kassa-rimaszombati országot mentén Tornallya végén fekvő

„BETEKINCS” nevü vendéglő 1894-ik évi január hó 1-ső napjától kezdve tartozékaival együtt több évekre bérbe adandó.

Ajánlatok alólrtnál Tornallyán teendők meg.

Kovács Miklós, ügyvéd.

Új concert-zongora

kitünő hangu — bécsi gyártmány — eladó részletre is. — Czim a kiadó-hivatalban.

Kiadó lakás.

Kossuth utca 2. szám alatt 4 szoba, konyha és pineze-helyiségből álló emeleti lakás folyó 1893. év november hó 1-től kiadó.

Értekezhetni Löfkovics Lipót urral vagy a tulajdonos Samarjay Janossal. 3—3

Eladó szikviz-gép.

Jó karban levő szikvizgép Dr. Wagner-féle folyékony szénsavval való gyártásra, mozgó telítővel, 240 darab ólommentes siphonnal és 200 drb felszereltlen üveggel — eladó. 3—3 Czim a kiadóhivatalban.

Hirdetmény.

3320. szám. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Varga Zsuzsanna végrehajtónak Léka Antal sajpöspöki lakos végrehajtást szenvedő elleni 175 frt tökékövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Sajó-Püspöki községben fekvő, a sajpöspöki 11. sztjkvben foglalt Léka Antal nevén álló 183. 379. 400/b. 466. 532. 621. 649. 721. 867. 946. 1061. 1121 1180. hrszámokra az árverést 338 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1893-ik évi szeptember hó 18-ik napján délelőtti 10 órakor Sajó-Püspöki községben a bíró házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 33 frt 80 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombatban, 1893. június hó 12-én.

A rimaszombati kir. tszék mint telekkönyvi hatóság.

Vozáry, kir. tsvzéki bíró.

Gazdasági gépek, varró gépek

részletfizetésre is, továbbá legfinomabb

tiszta gépolaj, gépszijak, cément

és különféle gazdasági és építkezési cikkek

BRAUN ZSIGMOND

vaskereskedésében

RIMASZOMBATBAN.

Hirdetmény.

2991. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy dr. Strausz József ügyvéd által képviselt Hess Izidor budapesti kereskedő cég végrehajtónak Goldberger Mór végrehajtást szenvedő elleni 84 frt tökékövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Nyustya községben fekvő, a nyustyai 331. számú telekjegyzőkönyvben foglalt Huska János nevén álló 507. helyrajzi számon épült Goldberger Mór tulajdonát képező nem telekkönyvezett házra s egyéb felépítményekre az árverést 350 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelt, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1893-ik évi augusztus hó 23-ik napján délelőtti 10 órakor Nyustya községben a bíró házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10 %-át vagyis 35 forintot készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 1. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombat, 1893. évi május hó 23-án.

A rimaszombati kir. törvényszék mint könyvi hatóság

Aldorffer, kir. tszéki bíró.